

Kaos v gorah, inšpekcije pa nič

Po nesreči na Mojstrovki Gorniške organizacije pričakujejo od države, da nadzira kršitve in uredi neregulirano področje komercialnega vodenja v gore

Šesti dan po nesreči v Župančičevi grapi na Mali Mojstrovki, pri kateri je le malo manjkalo, da bi postala največja gorska tragedija v zgodovini Slovenije, še ni znano, kdo bo prevzel odgovornost zanjo. S Policijske uprave Nova Gorica sporočajo, da se preiskava vseh okoliščin nadaljuje in še ni končana. Zato tudi ni znano, v katero smer gre in ali bodo kazensko ovadili organizatorja in vodjo ture, ki sta vodenje opravljala na črno, brez licence za vodenje po zahtevnem terenu.

TINA HORVAT

Kot vemo, se je skupina šestih gornikov z vodjo ture v neprimernih vremenskih in snežnih razmerah odpravila z Vršiča po alpinistični smeri Župančičeva grapa proti vrhu Male Mojstrovke. Namenjeni so bili na grebenko prečenje Velike Mojstrovke in vse do Zadnje Mojstrovke. Čeprav je bila na velikonočno nedeljo splošna plazovna nevarnost, objavljena na spletnih straneh Arsa, zelo nizka, so bili gorski reševalci, člani Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS), na novinarski konferenci po intervenciji jasni: »V tem primeru je bila narejena slaba presoja razmer. Te so bile zelo zahtevne. V tem času je treba odgovorno hoditi v gore in dobro premisliti o turi. Zagotovo vreme za obisk gora ni bilo primerno in bi bilo boljje ostati doma,« je dejal podpredsednik GRZS Klemen Belhar.

Vodja intervencije Aleš Robič, gorski reševalec Gorske reševalne službe (GRS) Kranjska Gora, je zbranim novinarjem z velikim olajšanjem še dodal, da je imela sedmerica res velikansko srečo, da jih ni zasulo, saj bi v tem primeru verjetno morali govoriti o smrtnih žrtvah. Med poznavalci razmer se je začelo govoriti o velikonočnem čudežu na Mali Mojstrovki.

V alpinistično smer nenavezani

Še preden se je intervencija, v kateri je sodelovalo 53 gorskih reševalcev sedmih društev gorske reševalne službe (GRS), enota gorske policije, trije helikopterji Slovenske vojske in policije, reševalna vozila nujne medicinske pomoči, v pripravljenosti pa so bili tudi vodniki reševalnih psov,

končala, so se že začele razkrivati še druge osupljive razsežnosti te skorajšnje tragedije.

Izkazalo se je namreč, da skupina niso bili le posamezni gorniki na turi, ampak je šlo za komercialno vodenje po alpinistični smeri oziroma za tako imenovani tečaj varne hoje pozimi. Za 70 evrov je turo organiziralo Športno društvo Jeti, njen vodja pa je alpinist in gorski reševalec GRS Radovljica. Vendar ne organizator in ne vodja ture nimata licence za takšno komercialno vodenje po zahtevnih terenih, kakršen je alpinistična smer Župančičeva grapa. Prav tako se skupina ni vzpenjala z uporabo alpinistične tehnike, torej v navezah in z alpinističnim varovanjem, ampak vsak posamezno.

Komercialno vodenje v gore in izobraževanje gornikov za varno hojo v hribe urejajo trije zakoni, in sicer zakon o gorskih vodnikih, zakon o športu in zakon o društvu. Po zahtevnih terenih, to so alpinistične smeri, ledeniške ture in vse ture, pri katerih se uporablja alpinistična vrv, lahko po zakonu komercialno vodijo le poklicni gorski vodniki Združenja gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS) z mednarodno licenco IFMGA. Za komercialno vodenje po lažjih terenih in usposabljanje gornikov pa so usposobljeni in z zakonom dovoljeni planinski vodniki Planinske zveze Slovenije (PZS) oziroma tako imenovani strokovni delavci v športu ter planinski vodniki z mednarodno licenco UIMLA. Oboje licencira PZS, vodijo pa lahko po tehnično nezahtevnih terenih oziroma tam, kjer ni potrebe, da se uporabi vrv.

V Franciji odgovorni naravnost v zapor

Zakaj se je organizator kljub slabemu vremenu in neprimernim snežnim razmeram vendarle odločil za tvegan vzpon in je skupino šestih pohodnikov popeljal v alpinistično smer Župančičeva grapa, bo verjetno pokazala policijska preiskava. V javnosti pa poteka burna razprava o mnogih razsežnostih te skorajšnje tragedije. Ta je predvsem pokazala na povsem neurejeno in neregulirano stanje gorskega vodništva pri nas.

»Če bi jaz tako vodil turo kje v tujini, na primer v Franciji, in bi se zgodila takšna nesreča, bi me odpeljali naravnost v zapor, čeprav imam licenco. Hvala bogu, predvsem za vodjo ture, da nihče ni umrl. Res so imeli srečo. Ne želim mu nič slabega in upam, da po tem dogodku ne bo postal edino žrtevno jagnje, saj je zmeda z društvi, ki nelegalno organizirajo takšne vodniške ture, širši problem. A vendar je zadnji čas, da se to uredi, sicer bo vse skupaj eskaliralo. Sprašujem se, koliko ljudi bo moralo umreti, preden bodo odgovorne institucije začele nadzirati gorsko vodništvo. Pri nas je lahko vsakdo gorski vodnik. Toda to ne gre, tudi jaz ne morem biti zdravnik, če ne dokončam medicinske fakultete,« nam je v nedeljo povedal eden od gorskih vodnikov, ki ni hotel biti imenovan.

Medtem ko so se še zadnji reševalci po zelo zahtevni sedemurni intervenciji, ki sta jo ovirala močno sneženje in megla, vračali izpod Male Mojstrovke, pa se je prvi javno oglašil gorski vodnik, alpinist in reševalec Gregor Kofler iz Mojstrane in opozoril na že več let trajajoč problem, ko neusposobljeni posamezniki in društva brez ustreznega znanja za plačilo vodijo po zahtevnih gorskih terenih. »Samo gorski vodniki imamo ustrezno znanje za vodenje po alpinističnih smereh, to je velika odgovornost, za katero je potrebna usposobljenost. Gorski vodnik je poklic, zanj se šolaš pet let. Po treh letih pripravništva sledi enoletna pripravniška doba in nato enoletna priprava na strokovni izpit, ki je sestavljen iz petih izpitov. Toda pri nas lahko vsakdo brez vsakršnih sankcij odpre vodniško dejavnost, objavi na instagramu ali facebooku, da je gorski vodnik, in nato dela v nasprotju z zakoni in pravilniki, odgovorni pa se sprenevedajo in to veliko anomalijo ves čas pometajo pod preprogo,« nam je razložil.

Za nadzor odgovoren Tržni inšpektorat

Dva dni po nesreči smo govorili s predsednikom Združenja gorskih vodnikov Slovenije Petrom Jeromlom. Kot nam je povedal, je glavni problem ta, da komercial-

no vodenje po zahtevnih gorskih terenih izvajajo posamezniki brez ustrezne izobrazbe ali licenc in pri tem ne upoštevajo normativov o varnosti in številu vodenih oseb na vodnika. S tem svoje goste, ki jim zaupajo, spravljajo v veliko nevarnost. Poudaril je, da se nesreča lahko zgodi vsakomur, tudi gorskemu vodniku, a vendar imajo ti najvišje normative, ki zagotavljajo tudi najvišjo varnost vodenim osebam.

»Ta nesreča je pokazala na trenutno stanje gorskega vodništva. V združenju že več let opozarjamo odgovorne službe na to neljubo situacijo in hodimo na sestanke z njimi, vendar nič ne pomaga. Nihče razen nas se ne ukvarja s tem in nobene politične volje ni, da bi se kaj spremenilo. Številnih kršitev zakonov nihče ne preverja niti jih ne kaznuje, inšpektorji so nepoučeni. Brez vsakršnih sankcij se mnogi predstavljajo kot gorski vodniki, s tem pa spravljajo v nevarnost ljudi, ki jih vodijo v gore,« je dejal in dodal, da sta v tujini nadzor in sankcioniranje delovanja gorskih vodnikov zelo strogo urejena. »V Franciji, na primer, gorskega vodnika ob taki nesreči pride iskat helikopter na kraj nesreče in ga odpelje naravnost na policijo, kjer se ugotavlja njegova odgovornost.«

Poudaril je še, da ture, kjer je treba uporabiti vrvi, torej tudi turo po Župančičevi grapi na Malo Mojstrovko, lahko vodijo le gorski vodniki ZGVS z mednarodno licenco IFMGA, njihov seznam pa lahko vsak najde na spletni strani ZGVS. »Le naši gorski vodniki imajo ustrezno znanje za vodenje po tako zahtevnih terenih, saj smo usposobljeni za prepoznanje nevarnosti in oceno tveganja. Mi smo neposredno odgovorni za naše goste in jim moramo zagotoviti največjo varnost. Ni še natančno znano, kako so se vzpenjali udeleženci ture na Malo Mojstrovko, a po tem, kar smo izvedeli iz medijev, lahko rečem, da vzpon ni bil varen in po normativih. Vsekakor bi po normativih gorskega vodništva morali imeti po dva udeleženca na vrvi navezana trije gorski vodniki. Po naših normativih je pri lažjih plezalnih vzponih razmerje en vodnik na dva gosta, pri težjih plezalnih vzponih je razmerje ena proti ena, pri vodenju po ferati je en vodnik na štiri goste in pri vodenih turnih smuki en vodnik na šest turnih smučarjev.«

Za spoštovanje določb zakona o gorskih vodnikih so odgovorni na Tržnem inšpektoratu Republike Slovenije, ki ga vodi glavna inšpek-

torica Andreja But. Kot so pojasnili za STA, so pristojni za nadzor nad izvajanjem pridobitne dejavnosti gorskega vodništva in poklica gorskega vodnika. »Z nedeljskim dogodkom smo seznanjeni, več informacij pa za zdaj ne moremo dati, saj še ugotavljamo vsa dejstva in okoliščine,« so dodali.

V gore z izkušnjami ali z vodnikom

Odzvali so se tudi v **Planinski zvezi Slovenije (PZS)** in pojasnili, da ne društvo in ne vodja ture nimata njihovih licenc za vodenje in izobraževanje gornikov. »Glede na podatke, objavljene v medijih, društvo kot organizator ture ni član **PZS**, oseba, ki je aktivnost vodila, pa ni strokovni delavec v športu v okviru **PZS**,« so sporočili.

PZS tudi ostro obsoja vodenje v gorah brez ustreznih licenc. »Vodenje v gorah brez ustreznega znanja in usposobljenosti, neustrezno razmerje med številom vodenih in številom vodnikov je nesprejemljivo in nevarno početje ter ga ostro obsojamo. Na to problematiko opozarjamo že dlje časa, nimamo pa pristojnosti, da bi lahko kakorkoli pri tem posredovali. To nalogo morajo opraviti pristojne inšpekcijske službe v državi,« so dejali.

Poudarili so tudi, da nevarnosti tudi usposobljeni vodniki ne morejo povsem izključiti, lahko pa jo omejijo. »Nesreč na vodenih turah in izletih je razmeroma malo, največkrat gre za manjše poškodbe, ki so sestavni del planinstva in se zgodijo na **planinski poti**. Zadnja huda nesreča, ki se je zgodila v okviru ture **planinskega društva** ali s planinskim vodnikom, je bila leta 1988 na Košutnikov turn. V njej so umrli trije vodeni, dva pa sta bila huje poškodovana. Nesreča je dobila sodni epilog, zaradi groznih posledic nam je še danes v opomin,« so povedali v **PZS**.

Po grozoviti nesreči v Košutnikovem turnu, ko je ena sama planinska vodnica vodila skupino 56 **planincev iz ljubljanskega planinskega društva** na zelo zahtevno turo, mnogi so bili brez primerne opreme, so zaradi vrste napak, ki so jih povzročili takrat še nedodelani in nepredpisani protokoli vodenja takšnih tur, v **PZS** sprejeli mnoge ukrepe in pravila za varno vodenje društvenih tur in izobraževanje za varen obisk gora. Uvedli so tako imenovano kategorizacijo različnih stopenj planinskih vodnikov in normative za vodenje in izobraževanje.

Število nesreč

bliskovito narašča

Tako kot je tragedija v Košutnikovem turnu pripomogla k izboljšanju varnosti v gorah, zdaj tudi vse gorniške organizacije državo pozivajo k večjemu nadzoru in od nje pričakujejo, da se bo lotila odpravljanja te nevarne zmede pri gorskem vodništvu. Število nesreč se namreč zaradi izredno povečanega zanimanja za obisk gora bliskovito povečuje. Po podatkih GRZS se je v zadnjih petih letih število intervencij v gorah povečalo za kar 40 odstotkov, predvsem zaradi povečanja števila tako imenovanih koronaplanincev, ki se v gore podajo slabo opremljeni in brez dovolj izkušenj.

Lani so imeli gorski reševalci kar 667 intervencij, v dolino pa so prinesli ali pripeljali 37 trupel. Sedemindvajset pohodnikov se je smrtno ponesrečilo v klasični gorski nesreči, pri zdrsu ali padcu, deset jih je umrlo zaradi bolezni. Leta 2021 so imeli gorski reševalci 626 intervencij in 29 mrtvih, leta 2020 485 intervencij in 33 smrtnih žrtev, leta 2019 so bile 604 intervencije in 43 mrtvih in še leto prej 537 intervencij in 31 mrtvih. Pred sedemnajstimi leti, torej leta 2006, je bilo intervencij veliko manj, saj so gorski reševalci posredovali 292-krat, umrlo pa je 28 gornikov.

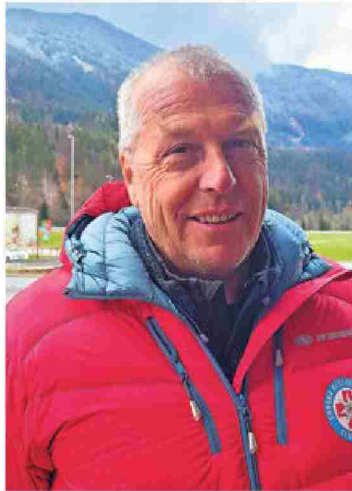
Kako nevarne so gore pozimi, kaže najbolj črn vikend v lanskem letu, ko je 15. in 16. januarja v 32 urah umrlo kar šest ljubiteljev gora! Najprej je v Bosovi grapi v Brani zdrsnil hrvaški planinec, nekoliko kasneje so bile zdravstvene težave usodne za pohodnika v okolici Polhovega Gradca. Naslednji dan pa sta najprej s poledenelega grebena Malega Triglava v dveh nepovezanih nesrečah v razmiku ene ure zdrsnila dva gornika in nato pozno zvečer s poti na Komno še dva planinca, oba gasilca.

Lani so imeli gorski reševalci kar 667 intervencij, v dolino pa so prinesli ali pripeljali 37 trupel. Komercialno vodenje po zahtevnih gorskih terenih izvajajo tudi posamezniki brez ustrezne izobrazbe ali licenc, pri čemer ne upoštevajo normativov o varnosti

in številu vodenih oseb na vodnika.

Brez vsakršnih sankcij se mnogi predstavljajo kot gorski vodniki, s tem pa spravljajo v nevarnost ljudi, ki jih vodijo v gore.

PETER JEROMEL, predsednik Združenja gorskih vodnikov Slovenije

Vodja intervencije Aleš Robič, gorski reševalec GRS Kranjska Gora: »Velikansko srečo so imeli, da so preživeli.« FOTO TINA HORVAT

Predsednik Združenja gorskih vodnikov Slovenije Peter Jeromel: »Ni politične volje za spremembe.« FOTO OSEBNI ARHIV

Podpredsednik GRZS Klemen Belhar: »Razmere niso bile primerne za vzpon.« FOTO TINA HORVAT

Gorska nesreča na Mali Mojstrovki je pokazala na povsem neurejeno in neregulirano stanje gorskega vodništva. FOTO GRS KRANJ